

## Sönen türkülerin gamlı öyküsü...

Doç.Dr.Tamilla Abbashanlı

*Dilimin altında sözler köz oldu,  
Efkar soluyorum sabaha kadar.  
Gam yüklü türküler gelip geçiyor,  
Saçının teline dokunamıyorum.  
Bende yanan türkü sende söniyor,  
Dumanlı dağlara çekiliyorum.*

Bu mısralar şair Tayyib Atmaca'nın "*Bende Yanan Türkü Sende Söniyor*" kitabındandır.

Şair Tayyib Atmaca kahramanlığı yüreğinin ve bileğinin gücüyle kazanan altın madalyalı Kahraman Maraş'ın Afşin Topaktaş köyünde doğsa da uzun süre Osmaniye'de yaşamıştır. Her zaman edebi camianın içinde olmuş, bir süre İstanbul'da yaşamış, oradan Osmaniye Belediyesine memur olarak geri dönmüştür. Şu anda Eskişehir'de Odunpazarı Belediyesinde Nikah memuru olarak çalışmaktadır. Şiirleri ve nesir yazıları (bu yazılara mensur şiirler de denilir) Türkiye'nin çeşitli gazete ve dergilerinde yayınlanmaktadır. Osmaniye'de *Güneysu* Kültür Sanat Edebiyat Dergisi, *Kırağı* Şiir Dergisi ve Eskişehir'de *Ardıç* Kültür Sanat Edebiyat Dergisinin yayın yönetmenliğini yapmıştır.

Tayyib Atmaca'nın "*Bende Yanan Türkü Sende Söniyor*" kitabını seve-seve okudum. Kitap hakkında ne deye bileriz? Önce onu deyek ki, şiirlerin konu sırasıyla düzümünde klasik yolla gedilmeyip. Klasik yol deyende neyi nazarda tutuyoruz? Yani şiirleri konulara göre ayırmayıp. Bu da bir usuldur, zaten şairler azat kuştur, şiirin semasında istedikleri gibi uçabiliyorlar. Tabii ki, her bir şair gibi onun da şiirlerinin içinde çeşitli konular var. Meselen, şairlerimizin çoğunsunda Türkiye, Anadolu, dinimiz, doğa, şehirlerimiz, İstiklal Savaşımız, Çanakkale, Atatürk, acılarımız, aşk vs. Sırasıyla gösterilse de, bu Tayyib Atmaca şiirinde bir farklı şekilde Yüce Tanrıya tutarak ondan sığınacak liman, mühlet istiyor. Onun bu şiirdeki işlettiği ifadeler sadece ona ait değil, bütün insanların arzusudur:

*Aç kalmadım aç halinden bilmedim,  
Nimetler şükürsüz eriyip gitti.  
Sevgili evine dönmedi evim,  
Soframı aşkınla donat Allah'im. (s.7)*

Şair burada özünden konuşmakla aslında Allah'ın naşükür bendelerinden söz açır, onlara mesaj gönderir.

Tayyib Atmaca'nın bütün şiirleri maneviyatımızı temizleyecek şiirlerdir. Hangi konuyu ele alırsa, hep insanlara faydalı söz demeye çalışır. Şiirlerin felsefi yönü çok güçlüdür, tabii ki, bu berede örneklere dayanarak fikirlerimizi açıklayacağız. Bir de şiirlerin dili ve üslubu güzeldir. Bu güzelliği de yaradan şiirlerindeki mecazlar, antonimler, teşbihler, sözlü halk edebiyatından istifade etmesidir. Samimi söylemek lazımdır ki, şair Türkçe'yi güzel bilir ve şiirinde bunu yerli-yerinde kullanır. Bunun da nedenleri var. Şair zengin kültürü olan bir elde doğmuş, bu kültürün bazıları anne sütüyle onun içine hopmuşdur. Gençliğini yaşadığı Kahramanmaraş, Osmaniye eli Karacaoglan yurdu, şiir-sanat bölgesidir. Yaşayan efsane şairimiz Bahaettin Karakoc'un yurdudur. Böyle bir diyarda yaşamak Tayyib Beyin dünya görüşüne tabii ki, müspet tesir gösterecek. Şairin şiirlerinde hasret, niskil, bazen da umutsuzluk var. Şair hayalında yaşattığı, hasretini çektiği şehirden bir şeyler istiyor:

*Koca şehir getir gelirken bana,  
Üç beş eski kitap beş on kartpostal.  
Diline dolanan eski bir şarkı,  
Dudağını yakan uzun bir hava.  
Gönül defterinden bir gül kurusu,  
Mavi bir gökyüzü kızıl bir akşam (s.33)*

Tayyib Atmaca'nın "Telli Kavak Yelleri" şiiri insanı hüznü gamlı bir dünyaya götürür. İnsan özünü ıssız bir adada yapayalnız hissediyor:

*Yüreğimde telli kavak yelleri,  
Estiği zamanlar geçip gittiler.  
Sırtını dağ bilip yaslandığımız,  
Nice dostlarımız kaçıp gittiler.  
Hatıralar soldu gün tükeniyor,  
Turnalar silaya uçup gittiler. (s.21)*

Turnaların silaya uçuşu bu umutsuzluğun geldiği yolu aydınlatır. Siladan ayrı kalmak şairi çok üzmüş ve bu şiirin doğuşuna neden olmuştur.

Şair bazen şiirlerinde artık kalbinde sevginin olmadığını yazıyor. Ama karşıdaki sevgi onu unutmamış ve bir gün:

*Her gece oluklu bir hançer gibi,  
Kişlenip durursan can ocağıma.  
Seni unutalı yıllar olmuştu,  
Hangi rüzgar tandırına üfördü,  
Nereden çakıyor bu kıvılcımlar. (s.26)*

Şair kendini inandırmak istiyor ki, onu unutmuştur. Ama asıl sevgi unutulur mu? Azerbaycan şiirinde nasıl denilir: “ *Ama senden ayrı gezen/yürek değil, beden oldu.*” Şimdi Tayyib Atmaca ne kadar çalışsa da bu sevgi onun kalbinden çıkmayıp. Bu arada Azerbaycan’ın ünlü şairleri M.Araz’ın ve N.Hasanzade’nin bu konudaki şiirleri yadıma düştü. M.Araz diyor ki: “*Ben kadın sesine yadırgamıştım, nerden çıktın?*” N.Hasanzade ise merdivende gördüğü güzele: “*Keşke karşıma çıkmasaydın, ya benden önce, ya benden sonra dünyaya gelseydin.*”

Yukarıda söyledik ki, Tayyib Bey’in şiirlerindeki dil ve üslup güzeldir. Meselen, teşbihler (benzetmeler) o kadar dakiklikle seçilip ki, hayran kalmaya bilmirsen. Mesela:

*Gök yırtıldı, zor dikilir sabaha,  
Yağmur benim mallarımı ıslatmaz (s.23)*

Okuyuculara takdim ettiğimiz bu örneği “Pazar Mezar Arasında Bir Dükkan” şiirinden götürmüşük. Bu şiirin felsefi anlamı çok derindir. Tabii ki, şair sözün gerçek anlamındaki Pazar ve mezarı kast etmiyor. Bu hayattır, yaşadığımız gerçek hayat. İngiliz Rönesans’ının ünlü dehası Şekspir demişken “*Hayat bir tiyatro sahnesine benziyor, her kes gelir, rolünü oynar ve gider.*” Tayyib Bey de hayatı Pazar ve mezar arasındaki bir dinler varsa, dükkana benzetir. Satıcı bu dükkanda-yani hayatta oturmuş bakıyor. Eğer hayatında iyi günler varsa, hayat güzeldir, yaşamağa değer. Yok, eğer kimse dükkana girmirse, demek hayat boş-boşuna geçiyor.

Yine teşbihlerle devam edek. Çünkü bunlarsız şiir boş ve manasız söz yığınınından ibarettir. Örneğin,

*Rüzgarı tarayan yeleleriyle,  
Koşuyor dumanla toz arasında (s.27)*

Adeten rüzgar atların yelelerini tarıyor, şair atların gülcü kaçışını göstermek için yeni bir teşbih bulmuş: Atın yeleleri rüzgarı tarıyor. Ve bir başka örnek:

*Kurutsun elesin yoğursun beni,  
Yüreğine kına yaksın akşamdan (s.31)*

İfadenin gücüne bakın, y şair kalbindeki onu dertlere salana nasıl da bildiri: “Yüreğine kına yaksın akşamdan.”

*Kendimi yedikçe acıkıyorum,  
Aşı/yorum, taşı/yorum her gece (s.32)*

Tabii ki, dilimizde bu ifade işlenir: Kendimi yedim, bitirdim. Şair bunu kullanarak yeni bir teşbih yaratmıştır.

Tayyib Atmaca'nın dilindeki mecazlar da kuvetlidir. Onu da deyek ki, teşbihler, mecazlar, felsefi ifadeler zaten bir-birine çok yakındır. Mecaz gibi bu ifade hoşumuza geldi:

*Kendimden geçerken sana uğradım  
Saçlarını rüzgar savuruyordu. (s.61)*

Diyorlar ki, insanlar kendilerinden geçerken dünyadan haber siz oluyorlar. Fikri daima sevdiğinin yanında olan, onun hayalı ile yaşayan şair kendinden geçende de sevgilisine uğruyor.

Anonimler bildiğimiz gibi zıt ifadelerdir, şiirin dilini rengarenk etmek için işletilir, aynı zamanda şiirin dilini zenginleştirir, güzelleştirir, yeknesaklıktan uzaklaştırır:

*Son sarı yaprak gördüm dudaklarında,  
Yeşil türkü vardı dudaklarında. (s.20)*

Şimdi bunları bakalım. Gerçek anlamda baksak “sarı” ve “yeşil” antonim değil. Ama şair burada bunları antonim gibi işletmiş. Sarı-güzü, yeşil baharı ifade ediyor. Demek gizli antonim aşikar oldu. Aynı zamanda burada teşbih de var: “Yeşil türkü vardı dudaklarında” Türkünün rengi olamaz, ama yeni türkü –yeni sevgi de ola bilir.

*Sekiz karış toprak için dünyada  
Kendinle savaşta barış isteme (s.35)*

kazandığım bu dünyada kalacak. Bahtiyar Vahabzade'nin fikri var burada: "Birce ondan razıyım ki, özümden narazıyam." Tayyib Atmaca da bunu diyor: "*Özünle savaşta barış isteme*" Buradaki savaş ve barış antonimidir, buradaki felsefi fikirleri kuvvetlendirmek için kullanılmıştır.

Bir başka örnek:

*Şerbet zehri keser sunulan tasta,  
Zararı kar sayar bütün takasta* (s.44)

Her iki mısradaki antonim var: Şerbet-zehir; zarar-kar.

Tayyib Atmaca sözlü halk edebiyatımızdan çok ustalıkla istifade etmiştir. Onların bazısının bir az değiştirse de esas fikir tahrif olunmamıştır.

*Bir yaralı kuş çırpındı kafeste,  
Dilimde tüy bitti tam otuz yıldır* (s.30)

Tayyib Beyin mensur şiirlerinin dili felsefi yönden çok gülcüdür. "*Gece Sığınaktı Sen Kaçacaktın*" mensur şiirinden örnek: "*Biliyorum dudakların tellerde mızrap diye çağırıyor dilini*" (s.37) ve ya : "*Geceler kanatır gün yarasını dudakların dişlerinde ezilir sesin dört duvara çarpar ve döner*" (s.37). Bir başka örnek "*İçimin Şehrinde Kimse Kalmadı*" –mensur şiirinden örnek: "*Aha yüreğimin diğer yarısı sende kalanını katıp yanına ya götür bir dağda kat çığ önüne ya da dön içimin sensiz şehrine*" (s.39) Şair sevgilisinin onu atıp gitmesine çok üzgündür. Her kesin dediği gibi onu yanına çağırıyor, sözün felsefi gücünden istifade ederek onsuz yaşamağın mümkünsüzlüğünü söylüyor, onu içinin şehrine-kalbine çağırır. "*İçime bakacak yüzüm kalmadı, aç kaldıkça sözlerimi yiyorum*" (s.40). Yine de şair özünü suçluyor, "*sözlerimi yiyorum*" diyor. Bizim fikrimizce sözleri yemek-şairlikle, sözlerle baş-baş kalmaktır.

Şair Tayyib Atmaca'nın zengin dili üslubu olan şiir gülistanından ayrılmak zor olsa onun yeni şiir gülistanı ile buluşmak arzusuyla ayrıldık. Şairimize söz gülistanından yeni çiçekler dermesini arzu ediyoruz.